
[2013-28-RE](#)

CAUSA 2013-28-RE

(Frassa d'Alessandro c/ Isern Cunill)

Sentència del Tribunal Constitucional del 13-1-2014 relativa al recurs d'empara 2013-28-RE

Número de registre 408-2013. Recurs d'empara

Sentència del 13 de gener del 2014

BOPA núm. 6, del 29 de gener del 2014

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de setembre del 2013, per la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 28 de juny del 2013 i del 31 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció i del dret a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució i atès que demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li totes les actuacions posteriors a la contesta –inclosa la demanda reconvençional- i que retrotregui les actuacions fins al moment de la compareixença davant el batlle –moment de la contesta i moment en què la part demandada va formular una demanda reconvençional;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal de l'1 d'octubre del 2013;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 4 de novembre del 2013, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2013-28-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 21 de novembre del 2013, per la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 4 de desembre del 2013, per la representació processal del Sr. Joan Isern Cunill;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

La representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro va presentar una demanda d'adopció de mesures provisionals contra el Sr. Joan Isern Cunill en què manifestava que la convivència entre ells s'havia fet insostenible mentre es tramitava la seva separació matrimonial i, per tant, demanava que se li atribuís provisionalment el domicili conjugal i que es condemnés el Sr. Joan Isern Cunill a abonar-li 500,00 euros mensuals per tal d'atendre les càrregues familiars.

Segon

La representació processal del Sr. Joan Isern Cunill va contestar aquesta demanda oposant-se a l'atribució del domicili conjugal a la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro. D'altra banda, manifestava que estava disposat a proporcionar a la seva esposa 500,00 euros mensuals durant 1 any sempre i quan el domicili li fos atribuït, a banda d'una pensió compensatòria de 450,00 euros mensuals durant 8 anys. Així mateix, va presentar una demanda reconvençional mitjançant la qual sol·licitava que el domicili conjugal li fos atribuït o, subsidiàriament, que ambdós consorts hi poguessin viure durant la tramitació de la separació matrimonial.

Tercer

El 29 de gener del 2013, la Secció Civil del Tribunal Unipersonal de la Batllia va decidir, mitjançant aute de mesures provisionals, atribuir l'ús del domicili conjugal al Sr. Joan Isern Cunill i va fixar en 500,00 euros mensuals la seva contribució a les càrregues del matrimoni.

Quart

La representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro va presentar un recurs d'apel·lació contra aquest aute i, el 28 de juny del 2013, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia el va desestimar i va confirmar íntegrament l'aute del Tribunal Unipersonal de la Batllia.

Cinquè

La representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro va formular, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions, en què al·legava la vulneració del seu dret a un procés degut, cosa que li hauria causat indefensió, ja que pel fet d'admetre la demanda reconvençional de l'altra part no s'havia seguit el procediment legalment establert i per aquest motiu sol·licitava la retroacció de les actuacions al moment de la compareixença, quan la part demandada va formular la reconvençió.

Sisè

El 31 de juliol del 2013, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Setè

El 5 de setembre del 2013, la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro, va interposar un recurs d'empara contra els autes del 28 de juny del 2013 i del 31 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció i del dret a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Efectivament, aquesta part manifesta que la Llei 3/2012 del 19 d'abril de modificació de la Llei qualificada del matrimoni no estableix la possibilitat de formular en contesta una demanda reconvençional. El fet d'haver acceptat aquesta demanda i finalment haver decidit sobre la seva base ha derivat en una resolució dictada amb un procediment ad hoc, o sense procediment o amb secret, imprevisible, desconegut i sense publicitat cosa que causaria indefensió "al no saber què serà el que li passarà al justiciable un cop iniciï accions judicials".

Per consegüent, considera que s'ha vulnerat l'article 10 de la Constitució tant en el seu vessant del dret a un procés degut, fet que ha comportat indefensió per desconeixement, com en el seu vessant del dret a la jurisdicció, ja que no s'ha seguit el procediment legalment establert i, per extensió, s'ha vulnerat el principi d'igualtat de les parts en el procés i el caràcter contradictori del mateix.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li totes les actuacions posteriors a la contesta –inclosa la demanda reconvençional- i que retrotregui les actuacions fins al moment de la compareixença davant el batlle –moment de la contesta i moment en què la part demandada va formular una demanda reconvençional.

Vuitè

L'1 d'octubre del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional per una manca manifesta de contingut constitucional.

D'una lectura de les resolucions objecte de recurs, el Ministeri Fiscal destaca que les consideracions de la Sala Civil no poden ser tacades d'arbitràries o de mancades de motivació. Efectivament, si bé és cert que la Sala Civil destaca que la Llei sobre el matrimoni no preveu la possibilitat de formular reconvençió, tampoc ho prohibeix; d'altra banda, atesa la matèria concreta objecte d'enjudiciament com és el dret matrimonial, comporta que el principi de congruència atorgui una flexibilitat important en favor del tribunal jutgador que fa adient escoltar la posició del defenent en relació amb l'oposició envers la demanda formulada contra ell i dotar-lo de la possibilitat de defensar quina és la solució que considera més idònia davant la crisi matrimonial.

No hi ha hagut cap indefensió en aquesta causa, ja que les dues parts van poder comparèixer i aportar les proves que van considerar adients en favor de les seves al·legacions respectives, havent concedit, a més, un tràmit de conclusions amb un termini de 5 dies hàbils per tal d'estudiar la prova documental aportada en l'acte de compareixença.

Novè

El 4 de novembre del 2013, el Tribunal Constitucional va admetre a tràmit aquesta causa, sense efectes suspensius, i va trametre la causa a les parts per tal que presentessin les al·legacions que estimessin pertinents.

Desè

El 21 de novembre del 2013, la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro va presentar un escrit d'al·legacions en què ratifica el contingut del seu escrit de recurs d'empara.

Onzè

El 4 de desembre del 2013, la representació processal del Sr. Joan Isern Cunill va presentar un escrit d'al·legacions en què manifesta que el fet que la Llei del matrimoni no prevegi expressament la reconvençió, no constitueix un obstacle per interposar-la. Per economia processal és de pur seny que les parts puguin resoldre les seves diferències en un sol procediment, sempre i quan la discussió versí sobre aspectes propis del procediment en qüestió.

Aquesta part es va oposar a les pretensions de l'adversa i va sol·licitar l'ús de la vivenda, no va

---

introduir cap tema nou de discussió. Posteriorment a la tramesa de l'escrit d'oposició a la demanda i de demanda reconvençional a l'altra part, la Batllia va obrir un termini de 5 dies hàbils per tal que les parts presentessin les seves conclusions. La part adversa no va efectuar cap protesta per aquest emplaçament.

En definitiva, conclou que la recurrent ha disposat de tots els mitjans de defensa que ha considerat escaients, inclòs el de proposició de proves i allò que pretén és eternitzar una situació contenciosa de mesures provisionals.

Per acabar, demana que el Tribunal Constitucional desestimi íntegrament aquest recurs d'empara i condemni a la part recurrent al pagament de les despeses processals, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador d'aquesta part.

Dotzè

El 17 de desembre del 2013, la representació processal del Sr. Joan Isern Cunill, el 18 de desembre del mateix any, el Ministeri Fiscal, i, el 19 de desembre següent, la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro van presentar els seus escrits de conclusions en què reproduïen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Aquest recurs d'empara es dirigeix contra l'aute de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, dictat el 28 de juny del 2013, que va confirmar en apel·lació l'aute del Tribunal Unipersonal, Secció Civil, del 29 de gener del 2013. En aquest darrer aute es van adoptar com a mesures provisionals adjudicar al Sr. Joan Isern Cunill l'ús del domicili conjugal i fixar en 500,00 euros mensuals la quantitat que havia de pagar a la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro com a contribució a les càrregues del matrimoni.

La recurrent considera en el seu escrit de recurs d'empara que s'ha vulnerat l'article 10 de la Constitució pel que fa als seus drets constitucionals a la jurisdicció i a un procés degut. A més, afirma que s'ha produït una situació d'indefensió.

Segon

Pel que fa a la suposada vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, la recurrent al·lega que la norma vigent no contempla la possibilitat de formular en la contestació a la demanda una reconvecció, per la qual cosa considera que “s’ha procedit a crear una resolució judicial en base a un procediment creat “ad hoc”, o sense procediment, o amb secret, imprevisible”. Deixant de banda pel moment les al·legacions relatives a la “reconvecció”, resulta clar que l’al·legació manca de fonament, perquè el procediment seguit és aquell que està establert a l’article 63.6 de la Llei qualificada del matrimoni. Com pot comprovar-se les actuacions es corresponen amb aquell procediment: hi ha hagut les al·legacions de les parts, s’han examinat les proves aportades i s’ha decidit en el termini establert. Per tot això, l’al·legació genèrica d’una vulneració dels drets constitucionals a la jurisdicció i al procés degut, així plantejada incorreria en una causa d’inadmissió, que ara en dictar sentència es converteix en una causa de desestimació.

Tercer

La raó per la qual aquest recurs d’empara va ser admès deriva del fet que la recurrent al·legava indefensió. La recurrent en empara al·lega, en especial, que la Llei 3/2012 del 19 d’abril de modificació de la Llei qualificada del matrimoni “no contempla la possibilitat de formular en contesta una demanda reconvençional”. I, a més, que no se li va donar l’oportunitat de contestar a la “reconvecció”. Aquest és el punt central que planteja aquest recurs d’empara. Per tal d’enjudiciar-lo cal examinar el contingut de l’escrit qualificat de reconvecció. Si es llegeixen les actuacions trameses (folis 9 a 15 ambdós inclosos) es comprova que, efectivament, el Sr. Joan Isern Cunill va presentar un escrit amb una part “A” denominada “Contesta a la demanda de mesures provisionals” i una part “B”, dins del mateix escrit a la qual se li dóna el nom de “Demanda reconvençional”. En aquesta darrera part de l’escrit, després d’un raonament brevíssim de 7 línies, el Sr. Joan Isern Cunill es limita a sol·licitar que se li atribueixi el domicili conjugal o que, almenys, el pugui compartir amb la Sra. Anabel Frassa d’Alessandro durant el temps de la tramitació del procediment. En la part “A” de “Contesta a la demanda de mesures provisionals” el Sr. Joan Isern Cunill s’oposa, amb arguments una mica més extensos, a l’atribució del domicili en exclusiva a l’altra part.

A la vista de tot això, convé considerar si pel fet d’haver procedit d’aquesta manera, amb la presentació d’un escrit amb aquestes dues parts “A” i “B”, sense un nou trasllat a la demandant, s’ha produït una indefensió de rellevància constitucional.

Quart

En virtut d'una reconvençió, el demandat en un procés, amb independència d'oposar-se a la pretensió del demandant, formula una pretensió nova davant el demandant, que s'insereix d'aquesta manera com un *quid novum*. La reconvençió no és una simple forma d'oposició davant el demandant. És una vertadera reclamació de fons addicional, introduïda pel demandat en certs processos, que requereix un tràmit d'oposició per part del demandant i un pronunciament exprés en la resolució judicial, ja que sinó es produeix o bé indefensió del demandant o bé incongruència en la decisió.

D'acord amb allò que acabem de dir és clar que la part "B" de l'escrit del Sr. Joan Isern Cunill no planteja res nou en relació amb la part "A". En la part "A" ja s'oposa al fet que el domicili s'atribueixi a la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro i en la "B" demana que se li atribueixi a ell o, provisionalment, als dos. Les parts "A" i "B" són la cara i la creu del mateix problema, anvers i revers del mateix assumpte, sempre l'atribució a un o a l'altre del domicili conjugal. No s'aprecia cap *novum* en la pretensió expressada pel demandat en la part "B". Per això, no hi ha, en sentit estricte, cap reconvençió, malgrat el nom utilitzat.

Ara bé, no és competència del Tribunal Constitucional jutjar si la resposta de la Batllia va ser des del punt de vista del dret processal la més procedent. Allò que ens correspon és fer un examen substancial –més enllà dels noms- sobre si a la recurrent se li va causar indefensió de rellevància constitucional.

El Tribunal Superior de Justícia destaca que no hi ha hagut indefensió material. I aquest Tribunal, a la vista de tot allò que acaba de raonar i tenint en compte, a més, la provisionalitat de les mesures adoptades, arriba a la conclusió que no hi va haver indefensió en el sentit constitucional, motiu pel qual hem de desestimar el recurs d'empara en la seva integralitat, amb la imposició preceptiva de costes a la part actora en aquest procediment.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar l'empara sol·licitada per la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro contra els autes del 28 de juny del 2013 i del 31 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, condemnar la part recurrent al pagament de les costes processals en seu constitucional.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Sra. Anabel Frassa d'Alessandro, a la representació processal del Sr. Joan Isern Cunill, al president de la Batllia, a la presidenta del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 13 de gener del 2014.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat